

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Глазкової Ірини Яківни про дисертацію *Тимошук Олени Олексіївни*
«Педагогічні умови формування культури іншомовного професійного
спілкування майбутніх фахівців машинобудівної галузі»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Сучасне суспільство вимагає зміни парадигми професійної підготовки фахівців різних галузей, неабияк зростає потреба оволодіння майбутніми інженерами іноземними мовами. Йдеться про контекст освітніх змін, викликаних потребами часу та віднайденням найбільш оптимальних умов, за яких відбувається якісна підготовка фахівців машинобудівної галузі. У ракурсі зазначеного дослідження Олени Тимошук відповідає параметрам новизни та необхідного внеску в теорію і практику професійної педагогіки, є актуальним і своєчасним в умовах зміни змісту та цілей вищої технічної освіти.

Даючи загальну оцінку роботи, наголосимо на визначенні наукознавчих складників дослідницького корпусу, їх чіткості, адекватності меті і змісту застосованих методів наукового пошуку. Обґрунтованість методологічних орієнтирів та їх концептів взаємоузгоджені й вмотивовані, віддзеркалюють зміст заявленої теми дослідження.

Понятійна сітка вирізняється алгоритмізованістю, логічністю і змістовою наповненістю ключового поняття «культура іншомовного професійного спілкування» і дотичних до нього «культура», «спілкування» «ділове спілкування», «комунікація». Виведений автором системний ланцюжок розгортає логіку взаємозв'язків між поняттями, реконструює їх смисли, структурує в теоретичний ряд.

Цілісність фактажу поняття, що досліджується представлено у змісті першого розділу «*Теоретичні питання формування культури іншомовного професійного спілкування студентів вищих технічних закладів освіти*», що є сукупним результатом і має пряме відношення до авторського формулювання робочого визначення, яке складає наукову новизну і задає нові параметри для

його системного дослідження. Зміст цього поняття авторка визначає як інтегративну динамічну структурно-рівневу характеристику особистості, що відображає його готовність до всебічної взаємодії з іноземними діловими партнерами для вирішення організаційно-виробничих проблем в усній, письмовій і комбінованій формах на основі володіння мовною специфікою, національними комунікативними правилами, культурними традиціями країн, особистісними діловими якостями.

Творчим ядром дослідження постає розроблена автором *структура* культури ІПС фахівців машинобудівної галузі, що представлена як сукупність мотиваційно-професійного, особистісного, когнітивно-лінгвістичного та діяльнісно-поведінкового компонентів, які відбивають розмаїття зовнішніх і внутрішніх зв'язків і відносин, ціннісних орієнтацій, способів ІПС, що характеризують професійну зрілість і комунікативну компетентність фахівця. Відзначимо чіткість і структурованість, ґрунтовне прописання кожного з її компонентів, які між собою взаємопов'язані і взаємозалежні.

Особливе місце в дослідженні відведено *педагогічним умовам*. У якості основних обрано: стимулювання студентів до оволодіння культурою ІПС як важливим складником професіоналізму сучасного інженера; створення з урахуванням культурологічного, компетентнісного, системного, комунікативного, контекстного, особистісно-діяльнісного й деонтологічного підходів сприятливого освітнього середовища, яке надає можливості для іншомовної взаємодії студентів у різних видах професійної підготовки з метою оволодіння ними компетенціями (знаннями, уміннями, навичками) та особистісними якостями, необхідними їм як носіям культури ІПС.

Кожна із педагогічних умов вирізняється густотою дидактико-методичного супроводу, основу якого складають активні форми навчання: мозковий штурм (мозкова атака), дискусія, дебати; проведення модеративних семінарів, які сприяють забезпеченню максимальної візуалізації процесу, осмислення сутності змісту питання, розвитку діалогічного спілкування; прогнозування й моделювання різних життєвих й професійних ситуацій. Використання під час

аудиторних занять з іноземної мови та спецкурсу комплексу тренінгових вправ і завдань давали можливість студентам формувати вміння встановлювати контакт з іноземними партнерами, створювати сприятливу атмосферу для переговорів, розвивати вміння здійснювати ІПС («Negotiations» («Переговори»), «Speaker» («Оратор»), «Choose phrases to communicate», («Підбір фраз для контакту»), «Complete the conversation» («Завершити спілкування»), «My experience» («Мій досвід»).

Звертаємо увагу на презентовані різнорівневі педагогічні технології навчання іноземних мов з урахуванням специфіки закладу вищої освіти, зокрема галузеві макротехнології навчання іноземних мов фахівців, а саме: *галузеві макротехнології* навчання іноземних мов, розроблені для навчання майбутніх фахівців технічної, зокрема й машинобудівної галузі (трирівневий навчально-методичний комплекс TECH TALK, навчальні книги серій New Headway, Professional English in Use, Oxford University Press та ін.). *інформаційні освітні технології* (ІКТ, мультимедійні, інтернет-технології, WEB-технології, хмарні, телекомунікаційні), за допомогою яких студенти оволодівали вміннями писемного ІПС (складати ділові листи, факси, створювали візитні картки тощо).

Ґрунтовно такий матеріал подано в другому розділі *«Експериментальна перевірка навчально-методичного забезпечення педагогічних умов формування культури іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців машинобудівної галузі»*.

Розроблений дидактико-методичний ресурс є комплексним і заслуговує на увагу як такий, що може бути сповна рекомендованим в освітній процес з підготовки фахівців машинобудівної галузі. Комплекс розробленого здобувачкою формувального ресурсу та реалізованого в процесі педагогічного експерименту дав позитивні результати.

До переваг проведення експериментально-дослідної роботи відносимо моніторинг стану сформованості досліджуваного явища та його динаміку в майбутніх фахівців машинобудівної галузі, психолого-діагностичний інструментарій, організацію та процедуру проведення, чисельність респондентів.

Констатуємо, що психодіагностичні методики валідні, експериментальний масив представлено достатньою мірою як на констатувальному, так і формувальному етапах проведення. Усі реалії експериментальної роботи дисертантка пояснює, обґрунтовує, коментує, спираючись на визначені теоретичні позиції і результати емпіричних даних, що забезпечує логічний і несуперечливий характер експерименту, яким охоплено три навчальних технічних вишів у різних регіонах України (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Запорізький національний технічний університет) і який дав змогу добути правдиві експериментальні дані з підготовки фахівців машинобудівної галузі.

Таким чином, одержані наукові результати, що виносяться на захист, є особистим досягненням здобувача. Підтвердженням є приклади, які візуалізують їх динаміку в описовому і графічному зображеннях на сторінках дисертації та узагальнено оприлюднені на науково-практичних конференціях різного рівня в межах України та ближнього зарубіжжя. Авторські публікації сповна викладено у рукописі дисертації й авторефераті, представлено у 20 публікаціях автора (19 одноосібні). У виразнюють і доповнюють зміст дисертації двадцять один додаток, які вміщено на 60 сторінках.

До переваг дослідження віднесемо культуру викладу дисертаційного полотна, дотримання наукової етики, чіткості й логічності побудови змісту, стилю та загальної грамоти.

Наведене вище дає підстави стверджувати про загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

До дискусійних положень та зауважень щодо змісту дослідження відносимо:

1. На нашу думку, перший розділ дисертації дещо переобтяжений інформацією щодо характеристики ключових понять “спілкування”, “професійне спілкування”, “іншомовне професійне спілкування”, “комунікація”. Деяким фрагментам властива описовість, декларативність, надмірні посилення на думки

різних авторів, частковість аналізу і звернення до одного й того ж явища в декількох місцях тексту. Вважаємо доцільним частину описового матеріалу представити у вигляді порівняльної таблиці суті вказаних понять.

2. Висвітлюючи проблему формування культури іншомовного професійного спілкування, доцільно б було звернутися і до зарубіжного досвіду, що, на нашу думку, дозволило б не лише підсилити професійну підготовку, але й уніфікувати можливості оновлення змісту освіти відповідно до європейських стандартів її якості.

3. Уважаємо, що робота набула б більшої завершеності, якби авторка більш детально дослідила, якої ж науково-методичної інформації не вистачає викладачеві вищого навчального закладу для забезпечення умов формування культури іншомовного професійного спілкування фахівців машинобудівної галузі у процесі їхньої професійної підготовки.

4. Представлений авторкою аналіз результатів дослідження вражає розмаїттям використаних методів математичної статистики і оригінальністю підходу. Дослідниця наводить кількісні зміни, що відбулися під час проведення формувального етапу експерименту, проте бракує якісного аналізу отриманих результатів експериментального дослідження. Вважаємо, що динаміка такої інтегративної характеристики особистості як культура іншомовного професійного спілкування не може бути описана переважно кількісними даними.

5. Безумовно, підібраний методичний інструментарій формувального експерименту вражає своєю різноманітністю, але, на нашу думку, доцільно було б більш більше уваги у роботі приділити організації виробничої практики. Саме за такої умови робота набула б більшої логічної завершеності.

6. Нам видається, що у роботі більше уваги треба було б приділити аналізу освітньо-професійних програм підготовки фахівців машинобудівної галузі, навчальних планів та програм базових навчальних предметів у руслі формування в майбутніх спеціалістів культури іншомовного професійного спілкування.

Викладені зауваження та побажання не є концептуальними і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є самостійним

завершеним дослідженням, а отримані результати розширюють і доповнюють зміст професійної педагогіки.

Текст автореферату відбиває принципові ідеї дисертаційної роботи.

Детальне вивчення дисертаційної роботи дозволяє дійти висновку, що основні положення та результати дослідження достатньо обґрунтовані, є достовірними, мають наукову новизну і практичну значущість, апробовані та впровадженні в практику роботи вищих навчальних закладів. Дисертаційна робота Тимощук Олени Олексіївни «Педагогічні умови формування культури іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців машинобудівної галузі» є самостійним, завершеним, логічним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Відповідає вимогам ДАК України щодо кандидатських дисертацій та п. п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, і дає підстави для присудження Тимощук Олені Олексіївни наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор кафедри іноземних мов і методики викладання,
декан факультету філології та соціальних комунікацій
Бердянського державного
педагогічного університету

І.Я.Глазкова

Підпис засвідчую:
кандидат педагогічних наук, доцент,
секретар вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

О.І.Попова

